

**MORGON
DAGENS
PIPPI!**

**Ge barnen
tillgång
till språket!**

Nicolas Lunabba

Film för unga
både speglar
och utmanar
samhället

Spel – den kulturform som ökar mest

Bobbi Augustine Sand låter unga vara med och skapa

Morgondagens Pippi

Ett nytt forum för litteratur, film och spel

Så många sätt det finns att berätta en berättelse! Ändå har det fram till nu saknats en plats för tvärkonstnärliga möten för professionella aktörer inom berättande för barn och unga i Sverige. Därför skapades Morgondagens Pippi, ett nytt forum för litteratur, film och spel för barn och unga. Som inspiration tog vi avstamp i Astrid Lindgrens sätt att tänka kring barnet och berättelsen.

Astrid Lindgrens metod var att ”sprida stoffet för alla vindar” – att låta berättelsen finnas överallt, i böcker, film, teater, teve, veckotidningar, grammofonskivor och radio. Och att aldrig någonsin tala över huvudet på barnen!

Konferensen ägde rum på Astrid Lindgrens Värld i Vimmerby den 10-11 oktober 2024. På programmet fanns ingångar om film, litteratur och spel, men också utrymme för ungas egna berättelser, författarsamtal och musik. I det här magasinet sammanfattar vi dagarnas innehåll för att det ska bevaras och leva vidare.

Morgondagens Pippi skapades i ett samarbete mellan de sex regionerna inom Regionsamverkan Sydsverige, av beredningsgruppen för litteratur i samarbete med beredningsgruppen för

filmkultur. En viktig del av bakgrunden var en utlysning av Region Skåne 2022, Nya berättelser och berättarformat barn och unga. Barnfilmrapporten *Ge morgondagens Pippi en chans* (2011) av Gila Bergqvist-Ulfung och Lisa Taube satte en riktning.

Den unisona upplevelsen efter de intensiva dagarna var att konferensen måste hållas igen. Planen är att fortsätta samarbetet och att konferensen ska genomföras vartannat år. Däremellan planeras även ett eller flera Morgondagens Pippi - Talks In Between.

Vi tar med oss konferensens stämning av värme och vilja. Vi gläds över möten som uppstod, kontakter som knöts, samarbeten som inleddes och tankefrön som slog rot. Vad som på sikt kommer ut av allt detta är bortom vad någon rapport kan visa, men vi hoppas att mötesplatsen Morgondagens Pippi ska få utvecklas, växa och bidra till ett fortsatt liv för berättelser i alla former för barn och unga i framtiden.

Anna Mellergård, Carolina Klintefelt, Lena Sundberg-Brorsson och Christina Kall, Projektledningsgrupp

Filippa Hugosson presenterar sitt filmprojekt "Not Too Young".

Innehåll

- 2 Ledare
- 3 Innehåll
- 4-5 Audiovisuell empati
- 6-7 Starka känslor i panelsamtal om erfarenheter
- 8-9 Nya berättelser
- 10-11 Ungas egna berättelser intog scenen
- 12-13 Barns berättelser i Sverige idag
- 14-15 Hur berättelsen hittar sin form
- 16-17 Gameshifters - att skapa en spelvärld med ungdomar
- 18 Vad tar du med dig?
- 19-21 Barnkulturen i framtiden
- 22-23 Några tankar om framtidens berättelser
- 24 Kontaktuppgifter

Magasin Morgondagens Pippi

Redaktör: Carolina Klintefelt
 Skribenter: Carolina Klintefelt, Joakim Granlund, Lena Sundgren-Brorsson, Ylva Mårtens, Leila Rudelius, Tove Möller
 Grafisk form: Josefine Antonsson
 Foto där inget annat anges: Josefine Antonsson
 Omslagsfoto: Game Habitat
 Tryck: Proud Power Agency 2025

Hur kan barn och unga bli delaktiga på riktigt i skapande processer? Sex projekt där kreatörer bjudit in till gemensamt skapande ger några svar.

8

12

Barn har rätt till yttrandefrihet och att bli hörda, säger författarna Marit Törnqvist och Nicolas Lunabba. Deras samarbete "Det stora mötet" har hittills lett till en bok och en utställning.

14

Bart Moeyaert är mångfaldigt prisad författare som har skrivit i minst åtta olika genrer. I ett samtal med författarkollegan Balsam Karam resonerar han kring hur form och berättelser samspelar med varandra.

Audiovisuell empati

Att gestalta barnets perspektiv i film

Text: Joakim Granlund

1900-talet var filmens århundrande, men det var även barnets. Ellen Key publicerade år 1900 boken *Barnets århundrande*. Hon var en unik röst för att lyfta barns perspektiv, men det fanns också flera andra starka namn såsom Astrid Lindgren, Lennart Hellsing och Tove Jansson. Deras starka röster gör att vi i dag i högre grad ser barn som hela människor och samhällsmedborgare.

Malena Janssons forskning handlar om hur filmen och samhället hör ihop och ständigt utbyter idéer och tankar. Hur filmen både speglar och utmanar samhället.

MALENA JANSSON LYFTE tre viktiga funktioner när man talar om barnet i film - köttbarnet, barnet som bild och barnet som figur, bild, idé. Vi bär alla vår barndomssyn som formats genom till exempel böcker, vår egen uppväxt eller utbildning. I filmen smälter allt detta samman. Filmen har varit mer eller mindre besatt av att visa barnet som figur. Malena talade om barnet som spektakel och lyfte bland andra barnskådespelarna Shirley Temple

och Macaulay Culkin. Just barnstjärnan är ett tydligt exempel på barnet som ett slags spektakel. Vi som tittare släpper allt vi har för händer när vi ser och hör dessa duktiga och gulliga barn. Vi klarar inte av att värja oss. Även det faktum att de flesta barnstjärnor genom tiderna bär liknande drag är påtagligt. Ett drag är helt enkelt att de ser väldigt barnsliga ut. Även Sverige kan

bjuda på filmer där barnet framstår som spektakel. Inte minst Olle Hellboms filmatiseringar av Astrid Lindgren, som till exempel Emil i Lönneberga med den tillhörande nordiska naturen.

Den andra funktionen är barnet som symbol, som bärare av idéer och tankar som filmskaparen vill förmedla på något vis. Ett tydligt exempel är *Barnen från Frostmojället* (1945) där sju föräldralösa barn ger sig ut på en vandring för att skapa sig en ny framtid. Barnet framställs som det oskrivna bladet, som hoppet om en bättre och ljusare framtid. Med barnen i centrum satte man hoppet till att de skulle skapa en bättre värld än den man då befann sig i under blossande krig.

Barnet får också ofta klä skott för det förflutna. Då är perspektivet genomsyrat av

nostalgiska idéer om att det var bättre förr. Livet var enkelt, barnen är oskuldsfulla och naiva, oförstörda av sexualitet och annat fult som förstör oss människor. Men barnet är ofta symbol även för hemskheter. Som offer i thrillers och krigs- och skräckfilmer. Så finns de onda barnen som förövare, som i en del japanska skräckfilmer. Men trots olikheterna bygger det också i dessa filmer på vår bild av barnen som oskuldsfulla, goda, oskyldiga och det finaste vi har. Gör man barnen till mördare på film blir det otroligt effektivt.

SÅ AVSLUTNINGSVIS barnet som subjekt. Här blir barnen något mer än en bild av någonting. Barnet kliver in som huvudperson, figuren kring vilken narrativet snurrar. Runda karaktärer kallar man dem. De kan vara både goda och onda och de har ett brett känsleregister på ett annat sätt.

Malena Janson avslutade med att tala om att skildra film ur ett barns perspektiv, att bokstavligen försöka göra det. Att genom barnets perspektiv se vad som sker på filmduken. Ofta uppfattar barnet världen med ett perspektiv som kan förvränga det verkliga förloppet. Fritz

Lang kallade det för "visuell empati". Genom filmens visuella medel kan vi sätta oss in i annan människas perspektiv. Audiovisuell empati, tillägger Malena, eftersom ljudbilden är en stark medskapare för att nå fram. Filmen är som ett slags empatimaskin.

"Barnets expressionistiska realism" är ett slags modus att berätta där man låter fantasi ta större plats. Där tas inte samma hänsyn till vad som är fantasi respektive verklighet. Det blir en slags subjektiv realism. Känslor avspeglas i hur världen skildras på film. Barnets drömmar eller dagdrömmar infogas sömlöst i filmen. Man kan inte vara säker på vad som sker i det inre eller yttre i barnet. Hyperbola inslag är också vanligt, alltså starka överdrifter.

VAD GER DET avslutningsvis för konsekvenser att gestalta filmen ur ett barns perspektiv? När det fungerar kan det höja filmen och barnfilmen som konstform, vilket i sin tur bemöter barnet som kompetent filmupplevare och som känslomässigt kompetent. Det vidgar hela mottagandet av filmen, inte bara intellektuellt utan även känslomässigt.

Malena Janson. Foto: Pressbild

Vi bär alla vår barndomssyn som formats av till exempel böcker, vår egen uppväxt eller utbildning.

Moderator Katti Hoflin ledde scensamtalen med (från vänster) Nora Khalil, Magdalena Janson, Golbarg Bashi och Ylva Gustafsson.

Starka känslor i panelsamtal om erfarenheter

Text: Joakim Granlund

Malena Janson, filmforskare, Nora Khalil, författare, Ylva Gustafsson, professor i filmregi och filmregissör och Golbarg Bashi, doktor i mellanösternvetenskap och genusvetenskap och barnboksförfattare möttes i ett samtal som skulle lyfta exempel, erfarenheter och utmaningar när det gällde att gestalta barnets perspektiv. Moderator var Katti Hoflin.

Vi möttes av ett panelsamtal där starka känslor, tankar och idéer böljade fram och tillbaka. Ämnet svälldes åt tusen olika håll och diskussionen hade kunnat pågå länge. Det var mycket som dryftades och det var inte helt lätt att hålla fokus på samtalet, men under dagens gång dök ändå samtalet upp gång på gång. Det finns så många problem och vi har möjlighet att påverka. Det blev också tydligt vid många av de andra programpunkterna där man hittat nya sätt att arbeta. Det kanske inte alltid går så snabbt, men det jobbas på.

Man talade om förutsättningar att skapa kultur med hög kvalitet riktad mot barn, förr och nu. Var finns pengarna? Finns det några pengar?

Diskussionen tog också upp hur man egentligen kan arbeta kring barnets perspektiv när man skapar konst och kultur. Jobbar man på olika vis kring film och litteratur? Nora Khalil skrev mycket utifrån sitt eget minne av hur hon hade det som ung, men lyssnade även mycket på barnen.

Golbarg Bashi lyfte att det finns ett problem, och det inte bara inom film och litteratur utan även annan kultur - det vita medelklassperspektivet. Är detta ett svenskt problem? Vi har alla möjligheter att motarbeta problemet. Hon pekade på konferensens deltagare som var en homogen grupp. Hon menade att så länge det är så, får vi en styrd typ av berättelser. Varför är det så och var finns lösningen? Vi måste lyfta mångfalden och låta andra röster ta vid för att komma vidare.

Malena Janson lyfte att det finns en stor rädsla för

att ta ut konstnärliga svängar i dag, att bryta sig loss från strömlinjeformat pastellfärgat berättande. Det finns en feighet, men för att stötta barnen måste vi vara modiga, menade hon.

Ylva Gustafsson sa att de svenska konstnärliga högskolorna ligger uselt till när det kommer till mångfald även om det går sakta framåt.

Nora Khalil berättade om sin resa som författare och hur biblioteket är livsviktigt för mångfald och kultur.

I frågestunden ställdes en fråga om varför det blir så likriktat och pastellfärgat trots att det finns goda intentioner hos många. Panelen lyfte fram kapitalismen - pengar och marknadsanpassning - och tittarsiffror som några förklaringar.

En kommentar från publiken var att vi i dag har en politik som i mångt och mycket förstör mångfalden. Panelen svarade att mycket makt trots allt ligger hos kommun och region. Där syns lokala satsningar på allt från bibliotek till det lilla kulturlivet. Där kan man vara med och påverka med sin egen röst.

Nora Khalil debuterade som författare 2022 med romanen *Yani* (Natur & Kultur), som fick Hjärtans fröjd-priset.

Nya berättelser

Hur går man tillväga för att inkludera barn och unga i skapandeprocessen?

Text: Lena Sundgren-Brorsson

Carl-Mikael Björk berättade om projektet "Utanför orden - att gestalta barns lekvärldar".

Freja Andersson och Alica Tserkovnaja med Virtuella rum i Meatspace, Anette Eggert med projektet om skrivande i idrottsmiljö och Anders Blentare med Voiceland.

Det är vanligt att utövare av konst- och kulturprojekt bjuder in barn och unga i sitt arbete, men att barnen ändå inte blir delaktiga utifrån sin skaparförmåga utan snarare som en projiceringsyta för kreatörerna. Ömsesidigheten och samspelet mellan de professionella utövarna och barnen saknas. Det här kan ske omedvetet, viljan hos utövarna är god, men delaktigheten och medskapandet uppstår inte på allvar, intentionen misslyckas.

Men inte alltid. Malena Janson, verksam på Centrum för barnkulturforskning, Stockholms universitet, öppnade panelsamtalet med kreatörer från sex olika projekt inom litteratur, film, teater, foto, spel, musik och ljud och inom berättarformer som fanns på tvärs över flera uttryck. Hur blir barn och unga involverade i konstnärliga projekt med respekt och seriositet, hur får man barn och unga till att dela den konstnärliga visionen, är det ens möjligt att det sker på riktigt?

Det korta svaret blir – ja, det går! Kreatörerna som presenterade sina projekt, som alla hade fokus på medskapande och delaktighet, bevisade att det verkligen kan fungera, men det behövs konstnärliga idéer som involverar barn och unga på rätt nivå. Förutsättningen är bland annat gemensamma reflektioner och förankring, inte minst med vuxenvärlden som exempelvis med förskolepersonal som Carl-Mikael Björk berättade om i sitt projekt Utanför orden som har gestaltat barns lekvärldar, vardags- och livsfrågor genom fotografi. Teater Sagohuset har arbetat tätt samman med förskolan och ett utvecklingscentrum med fokus på språkutveckling i sitt projekt Hallå förskola där de tagit fram en app för nyanlända barn i förskoleåldern. Appen innehåller musik, sagor och andra berättelser som barnen varit med och

skapat tillsammans med professionella författare och musiker.

I projektet Voiceland berättade Anders Blentare om den förstudie de genomfört för att arbeta inkluderande, interaktivt och audiovisuellt med barn i röstföreställningen Voiceland. Anders tillsammans med röstartisten och sångerskan Zofia Åsenlöf har undersökt hur de kan skapa en sinnlig berättarform som alla kan uppleva på lika villkor oavsett bakgrund och funktionsnedsättning. I konstnärliga labb har barnen arbetat tillsammans med Anders och Zofia och resultatet har blivit arbetsmaterialet till föreställningen Voiceland som baseras på att uppleva och undersöka sångens berättande utifrån varje kropps unika möjlighet att skapa ljud.

Samtliga kreatörer på scenen under Morgondagens Pippi var överens om att det behövs nya arbetsmetoder som utmanar det gängse sättet att genomföra kultur- och konstprojekt på, och att tillräckligt med tid och utrymme är väsentligt. Samverkan med kompetenta andra aktörer har varit avgörande. Vikten av att söka kunskap och få in kompetens i projekten som man inte har från början, att ha insikt om vilka färdigheter som krävs för genomförandet av projektet, är helt avgörande för att lyckas.

De övriga projekten var lika spännande att få ta del av, Utforskande skrivprojekt i stallmiljö, Virtuella rum i Meatspace och spelvärlden Gameshifters.

Samtliga kreatörer öppnade upp konferensdeltagarnas sinnen om vad medskapande och delaktighet med barn och unga kan innebära – på riktigt.

Projektet har ingått i den utlysning som Region Skånes kulturförvaltning hade under hösten 2022 Nya berättelser och berättarformat barn och unga. Totalt beviljades åtta projekt.

Ungas egna berättelser intog scenen

Text: Leila Rudelius

Under Morgondagens Pippis första dag samlades sex ungdomliga röster för att dela med sig av sina unika berättelser. En efter en trillade de unga författarna in på Astrid Lindgrens värld som pärlor på ett radband. Några kom med föräldrar i bil, andra hade krånglat sig fram via ett försenat tåg. De skulle snart läsa sina egenskrivna texter inför den vuxna publiken i den fullsatta konferenssalen. Förväntan och spänning hängde i luften när de alla samlades inför uppvärmningen med författaren och skrivpedagogen Ami Andersson och undertecknad. I ett rum på övervåningen presenterade de sex utvalda talangerna från Regionsamverkan Sydsveriges sex regioner sig för varandra och berättade vad de skulle läsa upp. De flesta texterna var sprungna ur de olika regionernas feriearbeten i kreativt skrivande, Skrivsommars och Platsens författare.

De skulle snart bjuda på ett smörgåsbord av texter i olika genrer och teman. Emelin Jonasson från Mörbylånga, läste ur sin berättelse "Vi är stenarna" - ett verk som redan finns tryckt i antologin Bara för en stund. Jo Culpa Bergqvist från Ronneby bidrog med texten "Liljor till Lilly", en gripande berättelse

om en äldre dement mans dagliga väntan på sin dotter. Anton Wernborg och Sofia Morales från Jönköping framförde tillsammans utdrag ur novellen de skrivit tillsammans "Tack så mycket, farbror Åkerman", som historiskt skildrar maktmissbruk i en tändsticksfabrik. Sandra Joelsson, boende i Visselfjärda men från Skrivsommars i Blekinge, bjöd på en nervkittlande resa med sin text "Jakten" där en kvinna blir jagad till döds av sin man i skogen, och Vilhelm Haskett från Vimmerby avslutade med ett fångslände poem som började med orden "Jag har alltid gillat att ta promenader för att rensa tankarna".

Med övningar i scenframträdande, mikrofonhantering och trygghet på scenen var alla förberedda när det var dags att kliva ut i eftermiddagens strålkastarljus. Trots att nerverna var påtagliga bakom scenen, märktes ingen nervositet när de unga skribenterna väl intog mikrofonen. De hade tre minuter var att förmedla sina verk på, och publiken satt hänförd och knäpptyst för att lyssna till de berättelser som följde. Jo Culpa Bergqvist framförde imponerande sin text helt utantill. Programpunkten "Ungas egna berättelser" genererade dagens längsta och högsta applåder.

Jo Culpa Bergqvist från Skrivsommars i Blekinge läste ett utdrag ur sin text.

Programpunkten "Ungas egna berättelser" genererade dagens längsta och högsta applåder.

Efter uppläsningarna bjöd regissören Filippa Hugosson in till ett panelsamtal om ungas skapande under rubriken "Finns ett glastak för unga skapare?" Tillsammans med Emelin, Vilhelm, Anton och Sofia diskuterades teman som kreativitet, framtida skrivande och de utmaningar som unga kan möta för att nå ut med sina berättelser. Samtalet berörde även existensen av ett glastak för unga kreatörer och vikten av att skapa utrymme för nya generationers röster.

Efter samtalet samlades de sex skrivtalangerna framme vid scen för att fotograferas och prata med den nyfikna publiken. En av dagens mest minnesvärda stunder för ungdomarna inträffade när barn- och ungdomsboksförfattaren Martin

Författaren Martin Widmark uppmuntrade ungdomarna att fortsätta skriva. Foto: Leila Rudelius

Widmark tog sig tid att samtala med dem. Hans beröm och uppmuntran blev ett ögonblick som de sent kommer att glömma. "Är det verkligen du som skrivit LasseMaja-böckerna?!" undrade en av ungdomarna, uppenbarligen starstruck.

Widmarks råd till dem alla var enkelt men kraftfullt: Fortsätt skriva! Något de alla högtidligt lovade att göra.

Ungdomarnas framträdanden och berättelser gjorde tydligt varför programpunkten var central för konferensen Morgondagens Pippi. Lika orädda och nyskapande som Pippi Långstrump, gav de en glimt av en framtid där deras röster kan bli lika betydelsefulla som Astrid Lindgrens. Med sina egna texter och berättelser visade de att framtidens litterära landskap är i trygga händer.

Barns berättelser i Sverige i dag

Text: Carolina Klintefelt

Nicolas Lunabba och Marit Törnqvist möttes i ett gemensamt engagemang för barns rätt till sina berättelser. I projektet "Det stora mötet" träffade de elever i klass 5 i Nydala, Malmö, och lät dem skriva och illustrera berättelser på temat "Det här glömmet jag aldrig". Berättelserna blev till en bok som sedan spreds till alla bibliotek i Malmö, och barnen framträdde på scen. Arbetet fortskrider nu med att producera en resande utställning och kortfilmer där barnen läser sina berättelser och bilderna animeras. Förhoppningen från initiativtagarna är också att initiativet ska sprida sig till fler orter.

– Varje barn har något att berätta, slog Marit Törnqvist fast. Men flera av barnen blev förvånade över att vi verkligen ville lyssna på dem.

Elever idag är vana vid att skriva på skolans vis, vilket ibland kan bli hämmande för deras kreativa frihet – det blir viktigare att göra rätt. Inom projektet försvarade Marit och Nicolas barnens rätt att välja helt själva vad de ville berätta om, liksom även att få ha kvar sin egen röst och inte låta den redigeras bort av välmenande vuxna.

Det betydde inte att de inte jobbade med texterna – tvärtom! Eleverna fick gnugga sina

// Det stora i detta är att ge barnen tillgång till språket.

texter och bilder flera varv under sammanlagt omkring tio lektioner tillsammans med projektledarna.

– De behöver att vi tror på dem, och jag gör verkligen det på riktigt, sa Marit Törnqvist. När jag sa "du kan bättre än så här", då kunde de det.

Ett etiskt dilemma uppstod då en pojke ville skriva om när hans pappa misshandlade hans mamma, något som pappan senare dömdes för.

– Barn har yttrandefrihet, det är något som vi ofta glömmet bort, sa Marit Törnqvist. Men samtidigt kan ett barn ibland inte överblicka konsekvensen av att göra en så personlig berättelse offentlig. Jag tog ett särskilt samtal med honom och frågade om han verkligen ville berätta just det här minnet. Och det ville han! "Du sa att vi fick skriva om något svårt, och att det ibland kan kännas som en lättnad efteråt och du har rätt", sa han. Han var påtagligt glad när han hade skrivit klart sin text.

EN ANNAN SVÅRIGHET kan vara att stereotyper befästs när barn från utsatta områden berättar om våld. Är det verkligen sådana berättelser som ska spridas? Men återigen landade Marit och Nicolas i att barnen som individer har rätt till sina egna historier, rätt att välja vad de vill dela och på vilket sätt. Och långt ifrån alla berättelser handlade förstas om våld och problem - de flesta handlade om helt andra saker.

– Det stora i detta är att ge barnen tillgång till språket, sa Nicolas Lunabba. Genom att de berättar, genom att de blir lyssnade på, att deras berättelser tas på allvar, får de en tillit till sig själva som de inte hade innan.

Nicolas Lunabba. Foto: André de Loisted

Marit Törnqvist. Foto: Rogier Veldman

Hur berättelsen hittar sin form

Text: Carolina Klintefelt

Jag var yngst av sju pojkar. När pappa vid kvällsmaten frågade oss i åldersordning hur vi hade haft det under dagen hann det aldrig bli min tur att berätta. Istället gled jag ner under matbordet och låg där och lyssnade på de andra. Så formades jag av att lyssna på andra och samtidigt tänka på vad jag själv skulle vilja berätta, om det någon gång skulle bli min tur.

Bart Moeyaert är mångfaldigt prisad som författare inom en stor bredd av genrer. I ett samtal med författaren Balsam Karam, som också sitter i juryn för Astrid Lindgren Memorial Award som Bart Moeyaert tilldelades 2019, berättade han om hur idéer kan formas till en berättelse.

Balsam Karam lyfte fram hur många olika genrer som Bart Moeyaert har skrivit inom - bilderbok, kapitelbok, ungdomsroman, roman, novell, dramatik, manus för tv-produktion och lyrik.

Hans första bok var ungdomsromanen *Duet met valse noten* (1983). I samtalet beskrev han hur skrivandet hade börjat i dagboksform.

– Det fanns en flicka som jag tyckte om och som jag gärna fantiserade om. Jag skrev om henne och mig i dagboken, skrev och skrev. Så småningom bytte jag ut våra namn och så blev den publicerad.

Mycket av skrivandet kommer inifrån författaren själv och bearbetar sådant som är viktigt för honom, menar Bart Moeyaert.

– Alla mina böcker handlar på sätt och vis om mig själv. Min senaste bilderbok heter *Morris, pojken som hittade hunden* (2023), och när jag nyligen tittade i den igen upptäckte jag att den också handlar om mig. Precis som *Morris* som kämpade i snön kämpade jag just då med sorgen efter mina föräldrar.

Tv-manuset som han har skrivit kom till på en direkt fråga och i arbetet fick han mycket hjälp av den producent som han samarbetade med.

– Jag hade inte kunnat göra det själv och jag har inte skrivit något mer för tv efter det.

Ibland kommer berättelser utifrån andras förslag eller rentav beställningar.

– Jag blev tillfrågad om att skriva en text för en antologi med temat *Fadern*. Då skrev jag en text om *Modern*.

För Bart Moeyaert kommer berättelserna från samma inre källa. Han har en sorts kompass som hjälper honom att avgöra var gränsen går för det som inte ska berättas, men i grunden är hans syn att litteratur och liv är samma sak och att det därför inte finns någonting han inte skulle kunna skriva om.

– Jag har en svart tjärn inom mig där jag kan simma, och där hämtar jag mina idéer.

// Alla mina böcker handlar på sätt och vis om mig själv.

Bart Moeyaert fick ALMA-priset 2019.
Foto: Stefan Tell

Bart Moeyaert i scensamtal med författaren Balsam Karam.

Gameshifters

Att skapa en spelvärld med ungdomar

Text: Lena Sundgren-Brorsson

Det finns väldigt få människor kvar på jorden. Världen styrs nu av artificiell intelligens som har medvetande men saknar mänskliga känslor.

Så beskrivs den värld som ungdomarna från Fryshuset i Malmö har skapat i det digitala spelet Gameshifters. Ungdomarna i åldern 14 – 22 år har själva utvecklat spelet och bestämt vilken värld, vilka karaktärer, egenskaper och händelser som ska driva spelet. På fackspråk: världsbygge, speldesign och konceptgrafik.

Bakom projektet står Bobbi Augustine Sand, författare och spelutvecklare med sin verksamma bas på Game Habitat i Malmö och i det egna bolaget Transcenders Media. Bobbi har under många år utvecklat spel som sorteras in under Serious Games vilket innebär att spelen har ett annat syfte än ren underhållning och att spelberättelsen kan gestaltas konstnärligt. Bobbi är speciellt intresserad av spel där barn och unga blir medskapande och delaktiga.

Bobbi berättar om att ungdomarna från Fryshuset som utvecklat Gameshifters kanske inte var så lättengagerade till en början. Att använda sin fantasi och gestaltsförmåga för att spelutveckla var ny mark att beträda, men till slut fanns en kärngrupp som tog sig an uppgiften med att skapa spelet. Till deras hjälp fanns Bobbi som hade förarbetat vissa moment och med särskilda arbetsblad som underlättade för ungdomarna att få fram världen och karaktärerna som befolkade den.

En metodik som fungerade trots den korta tiden de hade på sig från idé till färdigt spel.

SPELKULTUR ÄR DEN kulturaktivitet som ökar mest hos barn och unga. Under konferensen Morgondagens Pippi kom det upp att det ibland finns en förlegad syn på vad spel är och kan innebära. Mediemyndigheten har statistik på att cirka 90 procent av 15–24-åringarna i Sverige tar del av spelkultur på olika sätt i sin vardag. (Inom begreppet spelkultur ryms även andra spelformer, inte enbart digitala.) Trots det exkluderar många offentliga stödsystem spel som kulturform, vilket gör att spel inte får samma kulturella utrymme som andra konstformer, och att barn och unga blir utan sin främsta kulturaktivitet.

I Sydsvenska finns högskoleutbildningar inom spelutveckling och speldesign. Det är angeläget att höja kompetensen kring spel generellt som en kulturell och estetisk upplevelse inom berättande, och då i synnerhet för, med och av barn och unga.

Något att tänka på när man vill begränsa den digitala skärmtiden hos målgruppen – släng inte ut alla barnen med badvattnet! Låt barn och unga få möjlighet att delta i och bli medskapande till sin främsta kulturform – spelkulturen.

Gameshifters var ett av de projekt som beviljades medel i Region Skånes kulturförvaltnings utlysning Nya berättelser och berättarformat barn och unga 2022..

Bobbi Augustine Sand. Foto: Game Habitat

Bobbi Augustine Sand berättade om projektet Gameshifters där unga fick vara med och skapa en spelvärld.

Spelkultur är den kulturaktivitet som ökar mest bland barn och unga.

// Guldet vi kulturskapare har är att vi kan uttrycka oss. I dessa tider av nedskärningar är det viktigt att vi alla var och en går ut och högröstat försvarar kulturen för allas vårt bästa!

Grethe Rottböll, författare

Kristofer Alehed och Martin Nurmi från världsmusikbandet Tumult tolkade låten "Var kommer barnen in?" av Hanson de Wolf United

Vad tar du med dig från konferensen?

Barnkulturen i framtiden

Text: Ylva Mårtens

Tusen tack för det hedervärda uppdraget att prata om barnkulturen i framtiden. Det var helt oemotståndligt, även om jag inte kan så mycket om just barnkulturen, jag är ingen utövare och heller ingen forskare. Men jag har som journalist sysslat en del med barns yttrandefrihet, försökt värna deras röster, att barn och unga också ska komma till tals i samhället och i media. Vad är det för samhälle vi har skapat för de unga att växa upp i? Vad är det för samhälle vår barnkultur ska verka i? Vad behöver vuxenvärlden, politiken och kulturskaparna göra

för att nå ut till alla barn och unga? Var kommer barnen in, kort sagt?

DET ÄR några av de frågor jag tänker tänka högt kring. Jag har inga lösningar så klart – men kanske några förslag att fundera vidare på.

Hur är vi vuxna? Hur bemöter vi barn och unga? Många ställer frågor till mig, som till exempel, hur gör man när man intervjuar barn? Får jag fråga vad som helst? Kan jag skada barnen? Vad säger föräldrarna? Många är väldigt ängsliga. Kanske för ängsliga, så att barnen inte kommer till tals.

Annika Nerfont Zadig
Kulturkonsulent
Halmstads kulturskola

Jag jobbar mycket med scenkonst, och något jag insett under de här dagarna är att **det skrivna ordet är grunden till allt**. Även när det kommer till exempelvis dans och cirkus finns det ett manus och en dramaturgi.

Karolina Duraffourd
Litteraturpedagog
Stadsbiblioteket Halmstad

Jag arbetar med programverksamhet för de yngsta barnen, och ska snart jobba med ett delaktighetsprojekt. En sak jag tar med mig härifrån är inspiration kring hur jag kan vara med som en fluga på väggen: **att iaktta utan att påverka** barnen. Vågar jag sitta där och se vad som händer?

Mikael Olsson
Manusförfattare
Lund

Jag tar med mig **inspiration och skaparlust**. Att det är viktigt att vara modig i sitt berättande och våga vara sårbar i det man gör.

Ett exempel är en intervju jag gjorde med Julia, som var 11 år vid tillfället. Hon ger exempel på hur vuxna väldigt ofta förminskar barn. Vi pratar med tillgjord röst, vi tror att barnen inte förstår, vi upprepar oss och blir övertydliga.

Det Julia säger är nog grunden för alla som vill kommunicera med barn, att vi ser barnen som människor, som individer och inte som ett främmande folk. Att bemöta dem så funkar inte om man vill att barnen ska våga berätta något. Då tystnar vem som helst. Jag har också lagt märke till att vi vuxna ofta pratar i tredje person om barnet som står bredvid oss. Ta med barnet i samtalet! Och vem har inte skrattat när ett barn berättar något utförligt som hen varit med om? Efter en sådan upplevelse kan det ta ett tag innan ett barn försöker berätta något allvarligt igen. Därför krävs av alla som vill lyssna på barn, att vi visar att vi klarar av att höra när barnen är allvarliga.

ATT BARN och unga har yttrandefrihet är givetvis att slå in öppna dörrar, men jag tror att det behöver sägas igen och igen. Det finns inga åldersgränser i vår yttrandefrihetslag, som ju är en av våra grundlagar. De allra yngsta har både yttrandefrihet och rätt till integritet. Och det är vi vuxna som har till uppgift att värna den.

Men vad gör vi i vårt digitaliserade samhälle? Jag tänker så klart på mobiltelefonerna, Tiktok och allt i den diskussionen.

Den amerikanske socialpsykologen Jonathan Haidt skriver i boken *Den ängsliga generationen* att barn i vår tid har gått från att ha en lekbaserad utforskande uppväxt till att ha fått en telefonbaserad uppväxt. Enligt Haidt hände det något mellan 2010 och 2015 när tråkiga mobiler ersattes med smarta telefoner. Det ledde till minskat umgänge med andra barn, minskad sömn och minskad uppmärksamhetsförmåga.

Detta la enligt Haidt grunden till ökad psykisk ohälsa bland barn och ungdomar. Men det handlar inte bara om att barnen är oskyddade på

nätet utan också att de är överbeskyddade i den fysiska världen.

Haidt skriver också om hur lekplatser idag är säkrare, kanske för säkra så att barn inte slår sig. Det kan också innebära att de inte lär sig hantera risker. En bra lekplats ger blåmärken, men inte ärr, tycks han mena.

Ängsliga föräldrar får ängsliga barn, anser han. För att förebygga detta ger Jonathan Haidt därför några råd:

1. Ge barnen mer frihet i verkliga livet.
2. Vänta med smarta telefoner tills barnen går i högstadiet och vänta med sociala medier tills de fyllt 16.
3. Förbjud mobilerna i skolan

SEDAN 2020 HAR skolpersonal i Sverige rätt att samla in elevernas mobiler. De ungas beroende av mobilen är uppenbart, och det är bara att gå till sig själv. Jag är 75 år. Jag

försöker komma ihåg att alltid stänga av mobilen när jag vill koncentrera mig på något annat, vare sig det är arbete eller umgänge med vänner eller familj.

Vad har då mobilerna att göra med barnkulturens framtid? Om vi anlägger en bredare, mer samhälls- eller socialantropologisk definition på vad kultur är, så ingår mobilerna definitivt här. Hur lever barnen? Hur kommunicerar de? Hur betar de sig? Kultur i den bredare definitionen kan formuleras som: socialt överförda levnadsmönster hos en grupp individer.

Hur ska vi kunna bryta det som är negativt och beroendeframkallande när det gäller mobiler, appar och skärmar? Hur ska vi kunna ge våra barn och ungdomar mer frihet i verkligheten samtidigt som vi hjälper dem att begränsa sin tid med mobilerna?

Vi har världens bästa förutsättningar att skapa ett Sverige där barnen sätts främst. Barnkonventionen är lag sedan 2020. Då kom också antologin *Vi måste börja med barnen* på Ordfronts förlag. Titeln på antologin har jag snott från Astrid Lindgren, som sa: "Vi måste börja från grunden, det vill säga med barnen" i

Allt är så himla barnanpassat i vår tid. Det är väl för det mesta bra och positivt, men det kan också bli väldigt ängsligt och tillrättalagt.

sitt tal "Aldrig mera våld", 1978. Jag skrev i min inledning: "Vad skulle hända om Sveriges regering och riksdag la om kurs, och istället för att spara på förskolan, skolan, fritidsgårdarna och började bedriva en inrikespolitik med barnperspektiv?"

Detta gäller fortfarande. Ingen regering har på många många år haft ett tydligt barnperspektiv. Varken politiker eller media verkar förstå vilken sprängkraft det finns i frågor som rör barn och unga. Fred och frihet, utveckling och framtid beror på hur vi förhåller oss till barnen.

ALLT ÄR SÅ HIMLA barnanpassat i vår tid. Det är väl för det mesta bra och positivt, men det kan också bli väldigt ängsligt och tillrättalagt. Jag minns en föreställning som just skulle vara ett allåldersverk, en familjeföreställning. Jag tog med mig mina tvillingbarnbarn på premiären och de böjde sig fram och viskade: "Mormor, vi förstår ingenting!" – "Inte jag heller", svarade jag. Föreställningen blev sågad i recensionerna. Det var synd om ensemblen. För att rädda sig höjde teatern åldersgränsen till 15 år. Men det var inte åldersgränsen som var problemet, utan föreställningen i sig. Detta är också en slags ängslighet.

Ylva Mårtens är författare och journalist samt mångårig profil på Sveriges Radio med fokus på att lyfta fram barns egna röster.

Ylva Mårtens. Foto: Ewa Stackelberg

Några tankar om framtidens berättelser

Text: Tove Möller

Kanske kommer morgondagens berättelser handla om världskrigen som härjade första halvan av 00-talet. Om kriget mot naturen, kriget mellan människorna och kriget mot oss själva. Om folkmord och krigsförbrytelser. Kanske handlar dom om en upplösning från tidigare politiska strukturer, samhälleliga normer, klimatkris, teknologisk kris, religiös kris, hyperindividualistisk kris, kapitalismen.

Kanske blir allt detta tillslut bara minnen.
Minnen som ska ärvas i generation efter generation.

Kanske kommer berättelserna handla om kollektivt mod.
Kanske kommer berättelserna att finnas både vertikalt och horisontellt i fler dimensioner än vi kan föreställa oss så allas drömmar och allas röster finns där.

Eller handlar dom om en värld där naturens olika röster babblar i mun på varandra för att dom äntligen blir lyssnade på och dom har så mycket att säga.

Möjligen kommer dom handla om fred, om hur det ordet slutade betyda något, hur det kanske sen började betyda något annat och tillslut hur det behövde tas tillbaka och bli något som inte var symbol för ett misslyckande utan fylldes med hopp och längtan igen.

Kanske skrattar framtidens berättelser åt dom gamla hjältesagorna.
Eller så behövs dom också.

Kanske säger framtidens berättelser vad har ni i era påsar, vad har ni samlat på er. Vill ni plocka upp och visa?

Kanske kommer framtidens berättelser fnysa åt ord som naturligt och onaturligt?

Eller så handlar dom om samexistens?
Om yttrandefrihet? Om att skydda den fria konsten.

Dom behöver nog berätta om föreställningsförmågan och hur den var på gränsen till bortraderad för att alla skulle passas in i rätt format men sen hände nåt. En spricka i systemet och balansen balanserade igen.

Kanske kan vi ge barnen modiga berättelser som vågar ifrågasätta, vara kritiska och utmanande.

Vi kan ge dom möjligheter att uttrycka sig. Dela alla verktyg vi har, skapa tillsammans och enskilt. Tro och lita på. Ta på allvar.

Troligtvis kommer barnen veta bättre själva.
Troligtvis kommer barnen fråga oss; vad var er plan?
Kanske kommer barnens barn sen fråga samma till dom?

Tove Möller är konstnär och är även verksam inom Historieberättarna.

MORGON DAGENS PIPPI!

Region Blekinge

Leila Rudelius
leila.rudelius@regionblekinge.se

Region Jönköping

Henrik Hermansson
henrik.hermansson@rjl.se

Region Kronoberg

Joakim Granlund
joakim.granlund@vaxjo.se

Region Halland

Christina Kall
christina.kall@regionhalland.se

Region Kalmar län

Anna Mellergård
anna.mellergard@vimmerby.se

Region Skåne

Lena Sundgren-Brorsson
lena.sundgren-brorsson@skane.se

litteraturnodvimmerby.se